

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput II. a Eugenius III. universo Clero.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

(o)

TITULUS XVII.

De raptoribus, prædonibus, incendiariis, & violatoribus Ecclesiarum.

CAPUT I.

Ex Concilio^a Meldensi.

D illis autem, qui infra parochiam beneficium, aut hæreditatem habent, & alterius Episcopi parochiani sunt, & de loco ad locum iter faciunt, & rapinas, & deprædationes peragunt, placuit ut excommunicentur, nec ante ex parochia exeant, quàm quæ perpetrarunt, dignè emendent: quorum excommunicatio seniori eorum, & proprio Episcopo^b significanda est, ne eos recipiant antequam illuc redeant, ubi rapinam fecerunt, & omnia pleniter emendent.

NOTÆ

^a *Meldensi.*) Ex quo Concilio *in can. 2.* citatur textus hic à Burchardo *lib. 11. Decreti, cap. 45.* Carnot. *p. 14. cap. 109.* Gratiano *in cap. final. 6. q. 3.* Bernard. Papien. *in cap. 1. hoc tit. in 1. collecti.* de quo Concilio Meldensi nonnulla adduxi *in cap. 1. de consir.*

^b *Significanda.*) Juxta morem Ecclesiæ, quem probavi *in cap. ad reprimendam 8. de officio ordin.* 2.

Ex hoc textu communiter deducitur, ratione delicti reum sortiri forum in loco ipso, ubi deliquit. Quam conclusionem latè exposui *in cap. postulasti, de foro compet.* Ex quo commentario præfens petendum est.

CAPUT II.

^a *Eugenius III. uni-verso Clero.*

Super eo, quod de raptoribus, & Ecclesiarum violatoribus, atque Presbyteris, qui pœnitentiam eis injungere, vel eorum oblationes contra^b statutum nostrum suscipere attentaverint, à nobis communi deliberatione statutum est in Concilio cum fratribus nostris: Statuimus in constitutione ipsa Sanctorum Patrum vestigia subsequentes, & autoritate Dei, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli pariter confirmamus statuentes, ut quicumque ex iis raptoribus, qui in urbe suggerente diabolo violenter surrexerint in rapinam, sive Ecclesiarum violationes, qui manifestè deprehensus est, vel amodò fuerit, nisi prius ablata restituat, si poterit; vel emendandi firmam, & plenam securitatem fecerit, pœnitentiæ beneficium eis^c penitus denegetur. Si verò usque ad obitum, quod absit, in sua contumacia duraverit, & in extremis positus remedium^d pœnitentiæ humiliter postulaverit, si emendationem, vel emendandi securitatem præstiterit, ac fidejussores, qui oblata restituere debeant, idoneos dederit, ei pœnitentia, & sepultura ecclesiastica concedatur. Qui autem in sanitate obfinatâ mente non pœnituerit, vel emendaverit, & in morte securitatem, ac fidejussores, sicut diximus, præstare nequiverit, pœnitentia quidem parum prodesse videtur, sicut credimus: sed^e viaticum non negetur. Ita tamen ut nullus clericorum^f sepulturæ illius interfit, nec ejus^g eleemosynam præsumat accipere. Quod si quis^h Presbyterorum, vel clericorum contra statuta nostra in vita, vel in morte pœnitentiam dare, aut sepulturæ illorum interesse, vel eorum eleemosynas accipereⁱ attentaverit, si hujusmodi rapinæ participes inventi fuerint, & ordinis sui damnum irrecuperabiliter patiantur, & ecclesiastico beneficio careant.

NOTÆ.

a *Eugenius III.*) Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc tit. cap. 5.* & post Concil. Lateran. p. 34. cap. 2. ex quo inscriptionem, & literam hujus textus restituo.

b *Statutum.*) Forſan in aliquo Concilio ex celebratis ab Eugenio III. quorum meminerunt Severin. Binius tom. 7. *Concil. Corjolan. in ſumma Conſtit. licet in hucusque editis non reperitur conſtitutio, cujus meminit Eugenius III. in præſenti.*

I. *Penitus denegatur.*) Hæc prima pars præſentis textus difficilis redditur ex eo, nam pœnitentiam denegare alienum videtur à doctrina Evangelica, & diſciplina Eccleſiæ; cùm quacunq; hora ingemuerit peccator, debeat audiri, *cap. agnovimus 26. q. 6. cap. ſunt plures, de pœnit. diſt. 3. cap. quod quidam, de pœnit. & remiſſ. probant Ambianas ad Tertul. de pudic. ferè per totum. Lirinus ad verſus hæreſes, Baronius tom. 2. anno 216. num. 3. & 253. num. 77. & 254. ex num. 38. & 98. & anno 255. ex num. 2. Mendoza lib. 2. Concil. Illiber. cap. 6. num. 46.* Ergo malè in præſenti denegatur pœnitentia. Pro cujus difficultatis ſolutione Gloſſa in præſenti, quam ſequuntur antiquiores, aſſerit hæc verba ad terrorem tantùm poſita fuiſſe. Alii etiam aſſerunt, pœnitentiam denegari raptori reſpectu illius peccati, ita ut de aliis poſſit pœnitentia concedi. Sed hæc ſolutio facilè convincitur ex eo, nam pœnitentia nequit eſſe fructuoſa, niſi omnia peccata remittantur, ut docent D. Thomas q. 86. art. 1. *Sotus in 4. diſt. 15. q. 1. art. 3.* Quare verius dicendum eſt, pœnitentiam in præſenti non denegari, ſed tantùm donec ablata non reſtituantur; quia cùm non dimittatur peccatum, niſi reſtituatur ablatum, *regul. peccatum, de R. l. lib. 6. juſtè nolenti reſtituere bona vi ablata, pœnitentia denegatur, cùm non credatur in eo verum aſſeſſe dolorem peccati, cum adhuc contrectet aliena ſine animo reſtituendi, quæ pœna inſolens non eſt in noſtro jure canonico; nam uſuratio etiam denegatur pœnitentia, niſi reſtituat uſuras, cap. final. §. finali, de uſur. lib. 6.* Hoc tamen intelligendum eſt, ſi raptor poſſit reſtituere, aliàs ad pœnitentiam admittitur, cùm ob paupertatem excuſetur à reſtitutione, *cap. olim, de reſtit. ſpol. cap. ſi res 14. q. 6. cap. ſicut dignum, de homicid. cap. cum tu, de uſur. Covar. in regula peccatum, 1. p. §. 4. & poteſt interim ſatisfacere fidejuſſoribus præſtitis, vel firmâ datâ, id eſt ſecuritate de re reſtituenda, licet aliter firma accipiatur in cap. 2. de locato, cap. ex litteris, de iurepatron. cap. ſecundum 6. ne clericis, vel monach. Clement. 1. de exceſſib. Prælat.*

2. *d* *Pœnitentiâ, & ſepulturâ.*) Idem probatur ex *cap. ſi res 14. q. 6. cap. ſi quis clericus 12. q. 4. cap. ſi quis membrorum 23. q. ult. cap. falſa, cum aliis, de pœnit. diſt. 5.* nec tunc obſtat textus in *cap. ſi quis poſitus, de pœnit. diſt. 7.* in illis verbis: *Si quis poſitus in ultima neceſſitate aegritudinis ſue voluerit accipere pœnitentiam, & accipit, & mox reconciliatur, & vadit, fateor vobis, non illi negamus quod petit, ſed non præſumimus, quod bene exit: pœnitentiam dare poſſumus, ſecuritatem dare non poſſumus.* Et *cap. idcirco, ead. diſt.* ubi D. Cyprianus ait: *Idcirco frater chariſſime pœnitentiam non agentes, nec dolorem delictorum ſuorum toto corde reſtantes prohibendos omnino cenſuimus abſpe communicationis, & pacis, ſi in infirmitate, atq; in periculo carperint deprecari, quia rogare illos non de-*

liciti pœnitentiâ ſed mortis urgentis admotio compellit: nec dignus eſt in morte accipere ſolacium qui ſe non cogitavit eſſe moriturum. In quibus doceri videtur in ultimo vitæ ſpiritu pœnitentes nullo modo eſſe audiendos. Nam potiùs verum eſt, in ultimo vitæ ſpiritu de peccatis præteritis pœnitentiam peti poſſe, & juxta dolorem pœnitentis peccata remitti, ut docent Leo in *cap. nemo*, D. Auguſt. in *cap. nullus, de pœnit. diſt. 7.* Et idem ſanctus Doctor in *d. cap. ſi quis*, non docet, deſperandum eſſe de ſalute eorum, qui in ultimo vitæ ſpiritu pœnitentiam petunt, ſed ſolum non audere promittere illis ſecuritatem; & merito, cùm timeri poſſit, ut Deus illis ſuam denegat gratiam, qui in vita pœnitentiam contempſerunt, juxta illud *Prov. cap. 1. ibi: Quia vocari, & renuſiſti, ego quoque in interitu veſtro ridebo: tunc invocabunt me, & non exaudiam.* D. autem Cyprianus in *d. c. idcirco*, accipiendus eſt de illis, quos conſtat in mortis articulo non veram, ſed fictam agere pœnitentiam, ut conſtat ex illis verbis: *pœnitentiam non agentes, & docuit Barboſa in cap. nullus, de pœnit. diſt. 7.*

e *Viaticum non negatur.*) Sed ſi pœnitentia non prodeſt; quare viaticum præſtatur, cùm ad hoc ut quis admittatur ad Euchariſtiæ ſacramentum, debeat habere primam gratiam per ſacramentum pœnitentiæ: quomodo ergo ſi iſte non accipit pœnitentiam perſequam, admittitur ad Euchariſtiam? Cui difficultati ut ſatisfaciam, dicendum eſt, raptorem hunc in morte pœnitentiam eſſagitate, ac de peccato commiſſo contritionem habuiſſe, ſed ſatisfacere nequiviſſe, id eſt non potuiſſe: unde licet ratione contritionis liberaretur à pœna æterna, non tamen à temporali, quæ pro peccato debetur, ſolvendaque eſt in hæc vita, vel in alia, *cap. quid ergo 23. queſt. 1.* docent Theologi ſcholæſtici in *4. diſtinct. 15.* unde ad eam reſpiciens Eugenius in præſenti ait, pœnitentiam parum prodeſſe debere, ſed pro peccato commiſſo appellatur viaticum à ſancto Baſilio in *homilia de Baptiſmo*: notavit Baſiamon: in *can. 18. Concil. Carthag.* Sæpe ſæpius accipitur pro Euchariſtia, ut in *can. 29. Concilii Nicæni*: Concil. Tolet. 1. *canon. 18.* In præſenti tamen textu, ni fallor, accipitur pro minori reconciliatione. Sciendum enim eſt, quod olim cùm quis excommunicatus, vel alius notorius peccator, qui ob criminis gravitatem debebat pœnitentiæ ſolenni caput ſubdere, ſi in morbum, & vitæ diſcrimen incidebat, illico advocato Presbytero pœnitentiam humiliter eſſagitabat, quam Presbyter non temerè, & ſtatim, inconſulto Epifcopo concedebat, ſed cùm deſperatâ ſalute diem ſupremum ſibi inſtare peccator prævidens, pacem eccleſiaſticam, ac reconciliationem petebat, & tunc Presbyter ipſum reconciliabat, & que reconciliatione minor erat, quæ etiam ſolemniter pœnitentibus, & in tertio, aut quarto gradu exiſtentibus dabatur, per quam fidelium orationum, communionisque eccleſiaſticæ participes fiebant. Et hæc reconciliatio viaticum neceſſarium appellatur à Patribus Concilii Nicæni *can. 76.* Dicitur verò minor reconciliatio ad differentiam majoris, quæ ſolemnis erat, de qua accipiendi ſunt textus in *cap. qui recedunt, 26. q. 6. ibi: Qui recedunt de corpore pœnitentiâ acceptâ, placuit ſine reconciliatoria*

manus impositione communicare eos: quod morientis sufficit consolationi secundum Patrum definitionem, qui huiusmodi communionem congruenter viaticum nominaverunt. Concilium Ancyranum can. 77. Carthag. 4. can. 9. Gerundense can. 13. Epau. can. 24. Nicænum can. 29. Siricius in epist. ad Tarracon. Tolet. 2. can. 12. docuerunt Albaspineus lib. 1. obs. c. 1. Bosquerus in notis ad Innoc. III. lib. 1. epist. 149. Loaylas in not. ad Concil. Tolet. II. can. 11. Coriolanus in notis ad can. 1. Concilii Illiber. Zerda in advers. cap. 138. num. 7. Menardus in notis ad lib. sacram D. Gregorii. f. 234. D. Joannes de Oratoria de irregul. ex pœnit. p. 2. excursu 1. Sed licet per viaticum pœnitens reconciliaretur, non censetur plenè absolutus, nisi accepta solenni reconciliatione. Concil. Carthag. 4. can. 73. ibi: Pœnitentes, qui in infirmitate viaticum Eucharistie acceperunt, non se credant absolutos sine manus impositione, si supervixerint. Unde facilè intelligitur præsens textus in verbis supra relatis. Nam cum raptor honorum sit excommunicatus, cap. in litteris, hoc tit. & quia publicus, & notorius raptor erat, debebat solenniter pœnitentiam peragere, cap. 1. de pœnit. & remiss. inde ait Eugenius III. ipsam raptorem in ultimis constitutum pœnitentiam petentem, viatico non esse privandum, utpote remedio necessario ad salutem æternam. cap. pœnitentes, 50. distinct. cap. qui recedunt, cap. qui de corpore 26. quest. 6. cap. quod in te, de pœnit. & remiss. Sed quia solennem reconciliationem post satisfactionem non accepit, parum illi prodesse solennitatem pœnitentiæ dixit Eugenius.

4. f. Sepultura illius.) Hoc difficile admodum videtur ex eo principio, quo docemur, pœnitentem etiam in ultimo vitæ spiritu, qui meruit reconciliari Ecclesiæ & fidelium communioni, non posse privari ecclesiasticâ sepulturâ, cap. questum 13. q. 2. junctis traditis in cap. sacris de sepultura. & quæ docuerunt Jacob Durantius lib. 1. variar. cap. 4. & lib. 2. cap. 3. Gamma post decisiones quest. 3. Espenceus de adoratione Eucharistie lib. 2. cap. 2. Jul. Labor. variar. Lucubr. tit. 2. cap. 12. num. 51. Ergo si in præfenti conceditur viaticum raptori, injustè sepultura ecclesiastica denegatur. Cui difficultati ut satisficiant antiquiores repetentes hæc, asserunt in præfenti non denegari raptori sepulturam ecclesiasticam, sed tantùm ne sacerdotes illi intendant, aut eum psalmis cadaver ad Ecclesiam deferant. Sed hæc solutio non convenit disciplinæ canonicæ, cum nunquam legamus, sepulturam ecclesiasticam concedi, prohiberi autem sacerdotibus illi intèrere. Quare verius dicendum est, quod licet ille, cui conceditur Eucharistia communio, regulariter non privetur sepulturâ, tamen plerumque ob gravitatem sceleris, & ut alii terreatur, concessâ communionem denegatur sepultura ecclesiastica, ut in cap. de torneament. cap. monachi, de statu manach. cap. quia in omnibus, de usur. Unde licet in præfenti casu raptori concedatur reconciliatio, tamen justè denegatur ecclesiastica sepultura. Facit textus disertus in Concilio Toletano, anno 1473. tempore Sixti IV. can. 22. Raptores, quos divinus timor à malo non revocat, temporali saltem pœnâ merito sunt puniendi, ideoque sancto approbante Concilio statuimus, ut tales scelerati, quando ab hac luce migraverint, ecclesiasticâ careant sepulturâ; si verò fuerint sepulti exhumantur, etiam si huiusmodi raptores ante obitum sacra-

D. D. Gonzal, in Decretal. Tom. V.

mentum pœnitentiæ receperint; nec pro eis divina dicantur, aut oblationes admittantur.

5. g. Eleemosynam presumat accipere) Quod consequens est supra traditis; nam si denegatur ecclesiastica sepultura, per consequens nec oblationes, nec eleemosynæ debent admitti, ut etiam statuitur in cap. de viro 12. q. 2. cap. miror 17. q. 4. cap. eos, de consecr. dist. 4. cap. quia in omnibus, de usur. cap. oblationes, 90. dist. cap. non est putanda. 1. q. 1. & aliis congestis ab Antonio Augustino lib. 15. epit. juris Pont. tit. 23. Rationem assignarunt Carnotensis epist. 186. §. de oblationibus, his verbis: Ne simplicium ex hoc infirmetur conscientia, cum talibus conjecturis existimant bonis eorum malefacta placere D. Thomas 2. 2. q. 86. art. 3. Propter scandalum, ne videatur Ecclesia favere peccato. Plura ad rem Philo Iudæus de monarch. lib. 2. & integro lib. de mercede meretricis non admittenda ad sacrarium. Augustin. in cap. 23. Deuteron. q. 38. Hieronymus ad illud Isaia. c. 66. Qui mactat pecus. Nazianz. orat. 3. Lorinus in d. c. 23. Deuter. vers. 18. docent Suarez de relig. tr. de cultu divino, lib. 1. cap. 6. Lanthmeter. de veteri monach. cap. 40. Mendoza lib. 2. Concil. Illiber. cap. 55. Rosveid. in notis ad epist. 3. Devi Paulini, Albaspinus lib. 1. observ. cap. 5. Sed adhuc hæc pars præfentis constitutionis, ubi prohibetur oblationem, & eleemosynam recipere pro raptore, difficilis redditur ex sequentibus juris principiis. Primum nascitur ex eo, nam eleemosynam à meretrice factam recipi posse, docent Glossa in d. cap. oblationes, Turricrem. & alii in d. cap. non est putanda. Ergo etiam raptoris eleemosyna suscipi debet, præcipuè post reconciliationem. Secundò quia oblationes non solum à peccatoribus, verùm & à Judæis peti, & exigi debent, cap. quanto, de usur. Ergo multò magis raptorum oblationes, eleemosynæque à sacerdotibus recipi possunt. Tandem facit textus in can. 12. Concil. Arelat. 2. ubi agitur de his etiam, qui in fine viaticum receperunt: & aiunt Patres, quod pro eo, quod honorarunt pœnitentiam, oblatio eorum recipiatur. Igitur similiter in præfenti casu, cum raptori viaticum concederetur, eius etiam oblationes, & eleemosynæ admitti debebant. Sed adhuc asserendum est, rectè Eugenium III. in præfenti asserere, nec oblationem, aut eleemosynam raptoris esse admittendam, quia Deus honorandus est de substantia propria, non de aliena. Proverb. c. 3. Quia hostiæ impiorum abominabiles sunt coram Deo. Proverb. cap. 22. Nec dona iniquorum probat Altissimus. Ecclesiastici cap. 34. Nec est eleemosyna faciendâ de illicitè acquisitis: cap. non est putanda 1. q. 1. Nec obstat quod de eleemosyna à meretrice facta dicebamus: nam ea admittenda est: & juxta Babyloniorum ritum meretrices Veneri mercedem obtulisse, constat ex cap. 1. Michea, ibi: Omnia idola ejus ponam in perditionem, quia de mercedibus meretricis congregata sunt. Quod lege veteri prohibitum fuisse constat ex cap. 23. Deuteron. ibi: Non offeras mercedem prostibuli, nec pretium canis in domo Domini Dei tui: abominatio est utrumque, apud Dominum Deum tuum. Illustrat. P. Roa lib. 3. siagul. cap. 12. apud Romanos etiam meretrices tempore Caligulæ Imperatoris ex questu meretricio tributum pendebant, id est quantumcumque uno concubitu meruisset meretrix, fisco inferrebat: refert Suetonius in Caligula, c. 40. de quo tributo aliqui accipiunt textum in l. cum quidam 17. §. si fiscus ff. de usur. sed meritò ab eis discedit D. Nicol. de Castro in leg.

D d 3

unic.

unic. C. de capitatione civium, num. 17 qui videndus est pro ejus interpretatione: & ut ad difficultatem accedamus, dicendum est, discrimen esse constituendum inter eleemosynam factam à meretrice, & factam à raptore; nam meretricis eleemosyna recipitur, quia quæstus meretricii dominium transit in ipsam, adeo ut conditio danti non competat, *l. 2. ff. de condit. ob turpem*: unde cum dominium ejus pecuniæ habeat, rectè potest de ea eleemosynam facere: at verò raptor dominium rerum vi ablatarum non assequitur, sed penes dominum remanet, *l. 1. ff. de condit. furtiva*. Nec obstat textus in *d. cap. quando, de usur.* loquitur enim Pontifex ibi de oblationibus realibus necessariis, quæ à Christianis fidelibus fieri solebant ex propriis domibus ratione possessionum ad sustentationem parochi; quo casu Judæi etiam ad ònus hoc reale tenentur, ut docuit Lemaitre *lib. 2. de juribus Ecclesie, cap. 13*. Nec tandem obstat dictus canon. *12. Concilii Arelat. 2.* qui accipiendus est de eo, qui in vita efflagitavit pœnitentiam, atque in Ecclesia solenni pœnitentiæ caput subdidit: pro quo, si ante expletam pœnitentiam, & solennem reconciliationem decesserit, oblationes admittuntur, immò Ecclesia similes oblationes recipiendo, eum restituit communioni, à qua fuerat segregatus, ut docetur in Concilio Vasensi *can. 11. Tolet. 11. can. 12.* observavit Albaspinus *lib. 2. observ. cap. 12.* At in præsentī casu raptor nec pœnitentiam petierat in vita, nec suscepit; unde cum non honorasset pœnitentiam in vita, merito oblatio pro eo non admittitur, juxta dictum canonem *12.*

6. In Presbyterorum, vel clericorum.) Sed quænam differentia adhiberi potest in præsentī casu inter Presbyteros & clericos, præcipuè cum pœnitentiam injungere, oblationes recipere, & sepultura corpora defunctorum tradere sint actus Presbyterorum, non verò inferiorum clericorum? Sed adhuc dicendum est, rectè Eugenium apposuisse non solum Presbyteros, verum & clericos; nam Presbyter proptiè accipitur pro eo, qui beneficium parochiale cum cura animarum obtinet. Concil. Chalcedon. *can. 6.* probat Cironius *ad tit. de officio Archiepiscopi*. Clericus verò dicitur, qui capellaniam, aut beneficium obtinet, sacramenta in ea conferre valens, & *cap. Capellanus, de feriis, cap. 1. de secundis nupt.* Et si adhuc istes, pœnitentiam dare tantum ad Episcopum spectare, cæteros verò Presbyteros, seu clericos pœnitentiam concedere non posse, *cap. si jubet, cap. si Presbyter 26. q. 6.* plura Ant. Augustin. in *epit. jur. lib. 4. tit. 89 & lib. 6. tit. 42.* Albaspinus *lib. 1. obs. cap. 33. & 34.* Morinus *lib. 2. exercit. cap. 7.* Mendoza *lib. 2. Concil. Illiber. cap. 65.* Cæsar *de ecclesiastica hierarch. disput. 8. §. 2. & 5.* Filescus in *cap. 15. de offic. ord.* Ergo non rectè in præsentī supponitur Presbyteros, vel clericos pœnitentiam raptori bonorum, seu violatori Ecclesiæ dare posse. Ad id respondeo, magnam differentiam versari inter pœnitentiam solennem, & privatam, seu auricularem; solennis enim non nisi ab Episcopo pro gravioribus peccatis, & semel in vita dari potest, ut probant de ea agentes Cironius *ad tit. de pœnit. & remiss. & lib. 1. obser. cap. 6.* Loaylas in *can. 6. concil. Tolet.* Souchetus in *notis ad epist. 228. Carnotens.* Lantdmeter *lib. 2. de veteri monach. cap. 98.* Gibalin. *de clausur. regul. disquisit. 13. cap. 2. §. 3.* at verò privata, ut sacramentum est, de qua in præsentī

agitur, à quolibet parochio seu Presbytero per Episcopum approbato administrari potest.

7. Licet conatus regulariter in delictis non puniatur, nec affectus delinquendi, nisi sequatur effectus, *l. cogitationis, ff. de penis l. 1. ff. quod quisque juris*, plura Barbola in *axiom. verbo Affectus*, Robertus *lib. 1. rer. judic. cap. 6.* tamen in atrocissimis delictis conatus punitur, *l. generaliter ff. de calumniat. l. si à servo, ff. de condit. ob turpem, l. quisquis, C. ad leg. Jul. majest. l. is qui cum telo ff. ad leg. Corn. de sicar. l. si quis nondicam, C. de Episc. & Cleric. probant Fatnac. in *praxi, p. 5. q. 122. num. 14.* Cujac. *lib. 8. obs. cap. 21.* Hothomanus *lib. 11. obs. capit. 18.* Amaya *lib. 1. obs. cap. 2.* Forner. *lib. 3. rer. quotid. cap. 17.* unde cum delictum, de quo in præsentī atrox esset, ideo Presbyteri illud attentantes deponuntur, & beneficio privantur.*

COMMENTARIUM.

8. EX hoc textu sequens communiter deducitur assertio. Raptor manifestus, vel Ecclesiæ violator, si ablata restituit, vel de restituendo cavet in vita, vel in morte, ad pœnitentiam, & sepulturam ecclesiasticam admittitur: si verò noluit cum possit, & in morte non potest restituere, pœnitentiæ concessio, denegatur ecclesiastica sepultura. Quæ assertio per partes probari potest ex *cap. immolans, cap. nemo, & per totam 14. q. 5. cap. si res, cap. compertimus 14. quest. 6.* ex Concilio Matifcon. *can. 7.* Altiflod. *can. 23.* Cabilon. *can. 6.* & aliis congestis ab Ant. Augustin. *lib. 35. tit. 9.* in quibus variis pœnis plectuntur raptores, & Ecclesiarum violatores. Consonant lexio. *tit. 3. partit. 1. lex finalis, tit. 10. ead. partit.* Illustrant Joannes Calderinus in *repetit. ad hunc textum*, Covar. in *cap. alma, p. 1. §. 4. num. 12.* Salcedo in *praxi, cap. 109.* Suarez *de censur. disput. 42. sect. 5. num. 6. & tom. 1. de relig. tract. 2. lib. 1. cap. 6. num. 6.* Sanctus Raymondus *lib. 2. summe. tit. 5.* Corvinus *lib. 4. apborism. jur. Pont. tit. 20.* Murga *tom. 2. disquisit. moral. disquisit. 21.*

9. Sed pro dubitandi ratione in præsentem assertionem ita insurgo. Peccata manifesta, publice Impug. que commissa per solennem pœnitentiam debent natur expiari, *cap. placuit 63. §. final. 50. dist. cap. ad tradita monere 8. cap. latorem 15. 33. q. 2. cap. falsa 6. de assertio. pœnit. dist. 5. cap. 1. de pœnit. & remiss.* sed in præsentī peccata fuerunt publicè commissa. Ergo solenni pœnitentia debebant expiari. Augetur hæc dubitandi ratio ex *cap. de viro nefando, 12. q. 2.* ubi cum agatur de quodam raptore, & violatore Ecclesiæ, qui vasa sacra, christina, & alia Ecclesiæ bona surripuit, quæ situm fuit à Nicolao, an si pœnitentiam peteret, recipiendus esset? Et assertio ita admittendum esse, ut uno anno consistat extra Ecclesiæ violatam; alio ante fores Ecclesiæ sine communionem maneat; tertio Ecclesiæ ingrediatur, & inter audientes ster, non comedens carnem, nec bibens vinum sine oblatione; quarto denique si fructuosior fuerit pœnitentiæ labor, communioni fidelium restituatur. Ergo non rectè in præsentī affirmat Pontifex raptorem pœnitentiam efflagitantem statim ad pœnitentiam admittendum esse.

10. Quæ dubitandi ratione non obstante vera est præsentis assertio, pro cuius expositione sciendum est, rapinam esse violentam ablationem rei mobilis factam dolo malo, animo lucri faciendi. Et licet vis generalis

generaliter dolum includat, l. 2. §. doli, ff. de vi bonor. raptor. l. 14. §. cum qui metum, ff. de eo quod metus; tamen quia aliquando datur vis sine dolo, ut contingit in vi iuste illata à Magistratu, l. 3. §. 1. ff. de eo quod metus, l. 4. ff. de statu hominum: ideo in præsentī definitione ultra vim adicitur dolo malo: & signanter ponitur dolum malus, quia plerumque res aufertur vi, & absque dolo malo, ut contingit in domino, qui repetit rem propriam, sibi licere existimans eam propria autoritate occupare: quia enim dolo malo non facit, nec lucri faciendi causā, sed tantum juris ignorantia recuperandi animus habet, raptor dici non potest, lib. 2. §. hæc actio 18. ff. de vi bonor. rapt. Sed ne homines privati jus sibi dicant, cautum fuit constitutione Theodosii & Arcadii, ut si dominus id fecerit, dominium rei amittat; sin non dominus, non solum rem, verum & ejus æstimationem restituere compellatur, l. si quis in tantam 7. C. unde vi. Similiterque Imperator Marcus constituerat, ut si creditor debitori vim fecisset debiti extorquendi gratiā, amitteret jus crediti, l. penult. ff. ad leg. Jul. de vi privata. l. exat. 13. ff. de eo quod met. caus. Dixi etiam rei mobilis, quia res mobilis debet esse, ut rapta dicatur; immobilis autem rei, quemadmodum nec furtum, ita nec rapina fit, quia nec ferri, auferrive valet, l. 1. §. 2. C. de vi bonor. rapt. circa eam ergo tantum datur invasio, cujus causā vel interdictum competit, vel conditio triticaria, vel iudicium publicum legis Iulie, l. 1. ff. de vi & vi armat. l. 7. C. eod. lib. 2. ff. de condit. tritic. l. 3. §. final. ff. ad leg. Jul. de vi public. Omnis ergo vis, sive publica, sive privata, constituere potest rapinam à furto contradistinctam, nec aliter se ad furtum simplex habentem, quam includens ad inclusum. Tota enim furti quidditas reperitur in rapina, nam furtum essentialiter constituitur per ablationem injustam rei aliena. Quod autem ea ablatio sit occulta, spectat dumtaxat ad modum auferendi accidentarium; unde accidentaria aliqua distinctio, non autem specificatio furto advenit, itaque tota furti substantia rapinæ innititur, adjunctā insuper novā injustitiā in personam, propter vim ei illatam: quæ injustitia est differentia rapinæ intima, & essentialis, ut proinde furtum & rapina asserantur specie differre. Ex his constat, quam gravius simplici furto sit crimen rapinæ, quod latè confirmat Gabriel in 4. dist. 15. quest. 3. adducens textum in cap. pœnale 14. q. 5. perspicuum autem est multo acerbius delictum esse; siquidem ex parte raptoris inferentis injuriam major audacia, & iniquitas se prodit, propterea sanctus Chrysost. homil. 10. in 1. ad Thessalon. affirmat raptorem propter vim, & violentiam maximam injuriam inferre, his verbis: *Illud vis est & violentia, ut facilius quis mille talenta sponte dabit, & nihil se passum esse putabit, quam ut tres obolos præter animi sententiam abreptos manjue ferat.* Genera raptorum varia sunt. Alii effractores sunt, qui domos, aut horrea furandis causā effringunt, aut parietes perfodiunt, l. 1. §. simili modo, l. 2. ff. de effract. quos describit Juvenalis inter incommoda urbis satyr. 2. Alii sunt latrones, & grassatores, qui ferro obsident latera viarum, spolianteque obvios. Prædones alii, qui prædas agunt, inter quos, & latrones nihil interesse existimavit Accurtius in l. hostes 118. ff. de V. S. Sed contrarium rectius docuit Cujac. lib. 15. obs. cap. 31. Galli prædones appellant Burgandos, à Burgando

insigni prædone, qui in partibus Aquitanicis tempore Nicolai I. violentas deprædationes etiam in Ecclesiis exercebat, ut refertur in dist. cap. de viro 12. q. 2. Vel Brigandos à Brigantibus populis Hiberniæ latrocinio, & prædæ deditis, de quibus Tacitus lib. 2. annal.

Deinde sciendum est contra raptores varias esse proditas actiones, tam criminales, quam civiles. Et primò datur publicum iudicium legis Iulie de vi: si vis facta sit armis, de vi publica: si sine armis, de vi privata, l. 1. §. 3. ff. ad leg. Jul. de vi privat. l. 3. l. penult. ff. ad leg. Jul. de vi public. §. item lex, Instit. de public. judic. Secundò actio legis Corneliæ de sicariis, si rapinis cædes mixtæ sint, aut furti faciendi causa cum telo quis ambulaverit, l. 1. ff. ad leg. Corn. de sicar. l. 2. 3. §. 4. C. eod. tit. Datur etiam iudicium publicum legis Iulie de sacrilegiis, & peculatu, si quis ædes sacras, aut ærarium effegerit, l. 4. §. mandantis, l. 6. 9. §. 11. ff. ad leg. Jul. pecul. etiam extra ordinem raptorem accusati posse, constat ex l. final. ff. de privat. delict. l. 1. §. 1. ff. de incendio & ruina. Civiles quoque actiones in raptorem dantur: prima inter annum utilem in quadruplum; post annum in simplum. Quadruplatur autem verum rei pretium, non etiam quod interest: nec quadruplum totum pœna est, sed inest quadruplo rei persequutio, l. 2. §. in hac 13. ff. de vi bonor. raptor. princip. Instit. eod. tit. §. vi autem, Instit. de action. Sed nec in omnes bonorum raptores pariter animadvertitur; nam distinctio adhibenda est inter manifestos, & nec manifestos. Raptor manifestus is dicitur, quem dominus agnoscit, & deprehendit sua rapientem, & appetentem: nec manifestus, qui cautè vim infert, ut si ab absente domino fores ipsius effringat, & intus grassetur, l. si quis uxori. §. ult. ff. de furtis. Raptor autem, sive manifestus, sive non manifestus, is intelligitur, qui vi, dolo malo, & coactis hominibus armatis deprædatur, l. 2. ff. de vi bonor. raptor. Utrique eadem pœna imponitur, l. 1. ff. eod. cap. in antiquis 12. q. 7. Sed quia hæc pœna proveniens ex publico iudicio, scilicet ex lege Iulia de vi privata, levior erat, quam pœna furti, Prætori visum fuit dare electionem, utrum adversus manifestum raptorem quis actione furti privata agere velit, an verò actione vi bonorum raptorum ex lege Iulia, d. l. 2. §. 2. ne minorem pœnam exigeret, quam si cogere agere publico iudicio vi bonorum raptorum. Contra nec manifestum raptorem idem non procedit, cum pœna nec manifesti furti sit in duplum; fatius enim erit tunc agere vi bonorum raptorum in triplum, ut docuit Papinianus in l. si vendidero, §. cum raptor. ff. de furtis. Raptor ergo manifestus existimandus est, qui conveniri potest ex lege Iulia, & plecti in quadruplum actione privata manifesti furti: si verò collectis hominibus armatis ita callidè, & dolosè versatus sit, ut non fuerit deprehensus, tunc furti nec manifesti pœnā, quia levis est, non punitur, sed potius vi bonorum raptorum. Quem juris civilis ordinem sequutus est Eugenius in præsentī, innuens gravius agendum esse cum raptore manifestè deprehenso: de quibus iudiciis & eorum cursu videndi sunt Reati-gui lib. 3. select. cap. 5. Donel. lib. 15. comment. cap. 30. Cujac. lib. 17. qq. Papin. d. l. 80. §. cum raptor, ff. de furt. & lib. 12. qq. Pauli in l. 10. ff. de dolo: & observandi sunt textus in l. 5. C. de navicular.

II.
De pœnis raptorum.

libr. 11. leg. 2. ff. de extraordin. cognit. l. 44. ff. de acquir. poss. l. 1. §. 3. ff. de publican. l. si roganda. §. 1. ff. de prescript. verb. leg. §. alea. ff. de aleat.

12.
Traditur ratio de-
cidendi.

His suppositis apparet ratio presentis assertio-
nis; nam cum raptor honorum non solum teneatur de peccato commisso penitentiam facere, & ita Deo satisfacere, verum & pro damno illato in proximum satisfacere, & bona ablata restituere, *cap. cum tu, de usur.* ideo asserit Eugenius, raptorem etiam penitentiam petentem cogendum esse restituere, precipue cum non dimittatur peccatum, nisi restituatur ablatum, *regula peccatum, de R. l. lib. 6.* & si cum potuit, restituere noluit, postea tamen in ultimo vite spiritu positus, cum restituere non poterat, penitentiam petierit, reconciliatio illi non est deneganda, sed sepultura ecclesiastica non est concedenda, ut sic

alii terreantur, & cum possunt, ablata restituant.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta, nam procedit quando publicus peccator sanus penitentiam petit pro crimine gravi, & notorio, ex quo caeteri fideles scandalum passi sunt; nam tunc procedit principium textus in *di. l. cap. 1. de penit. & remiss.* videlicet ut peccata publice commissa publice desinant: at verò in presenti casu raptor penitentiam petebat in ultimo vite spiritu, unde reconciliatio illi conceditur; quia quacumque hora ingemuerit peccator, audiendus est; juxta supra tradita: sepultura autem non conceditur, quia cum potuit, restituere noluit. Unde cum in *di. l. cap. de viro,* agatur de penitentia solenni injungenda purgando publico raptori, idem Nicolaus formam penitentiae solennis prescriptam illi injungit.

13.
Dissol-
vitur
dubi-
tandi
ratio

CAPUT III.

Ex Concilio Lateran.

Excommunicationi quoque subdantur, qui Romanos, aut alios Christianos pro negotiatione, vel aliis honestis causis navigio vectos, aut capere, aut rebus suis expoliare presumunt. Illi etiam, qui Christianos naufragium patientes, quibus secundum regulam fidei auxilio esse tenentur, damanda cupiditate rebus suis expoliare presumunt, nisi ablata reddiderint, excommunicationi se noverint subjacere.

NOTÆ.

Lateran.) Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc titul. cap. 2.* ubi additur *pars capituli. Ita quorundam,* unde cognoscitur in presenti referri secundam partem textus in *cap. 1. a quorundam, de Indeis,* & integer canon extat in Concilio Lateranensi celebrato sub Alexandro III. *cap. 24.*

b Negotiatione.) De plena securitate, quam gaudere debent negotiatores, etiam tempore belli, *legi in cap. 2. de treug. & pace.*

I. **c** Damnanda.) Ita legitur in prima collectione, & in ipso Concilio locis supra citatis. Sed in hac sexta collectione legitur *damnata:* forsan alludit Raymundus ad authenticam *navigia, Cod. de furtis:* & hac lectio poterit retineri, quae displicebat Anton. Augustino in *notis ad hunc textum.*

COMMENTARIUM.

2. **P**ro hujus textus expositione nonnulla praemittenda sunt de naufragiis, & naufragorum bonis. Et primò sciendum est, merces, quae subest tempestate, & levanda navis causa in mare proiciuntur, manere in dominio eorum, quorum fuerant, nec haberi pro derelictis, *leg. quae ratione, §. final. ff. de acquirendo dominio.* Ratio est, quia ad levandam, salvandamque navim propter necessitatem in mari proiciuntur, *l. 2. §. final. leg. qui levanda, ff. ad leg. Rhodiam, l. quaecumque, ff. de acquirendo domin. l. interdum 21. §. 1. ff. de acquir. poss. §. final. Instit. de rerum divisione.* Inde provenit, ut qui eas surripuerit, furtum committat, cum dominus non animo delinquendi

eas projecerit, *in eum, authent. navigia, C. de furtis, l. 1. & per totum, ff. de incendio & ruina.* Explicat Capola de *servit. cap. 27.* Pancitola *lib. 1. variar. cap. 57.* Pinel. *lib. 2. select. capit. 9. num. 1.* Gomez in *l. 45. Tauri, num. 61.* Nec contrarium probat textus in *l. falsus 44. §. si jactum, ff. de furtis,* de cujus solutione videndi sunt Amaya *lib. 2. observ. cap. 7. num. 24.* Pinel. *lib. 2. select. cap. 9. num. 1.* & in hac parte observandi sunt textus in *l. 3. §. 1. ff. de incendio & ruina, l. final. §. 1. ff. de muner. & honor. l. qui servandarum, ff. de prescript. verb. l. penultim. ff. de rerum divis. l. 2. Cod. de naufrag. lib. 1. l. 3. §. Labeo, l. Pomponius 44. §. idem, ff. de acquirend. poss. juncto Amaya *lib. 2. observ. cap. 7. num. 25. l. final. §. 4. ff. de publican. l. 55. ff. de condit. & demonstr. l. 58. ff. de acquirend. domin.**

Deinde sciendum est, licere propria auctoritate merces navi vectas in mare projicere, quia id communis salutis causa, & ob bonum commune totius navis fit, ut etiam arceri ignis causa licet vicinas aedes incidere absque eo, quod actio in factum, vel legis Aquiliae detur, *l. 3. vers. idem ff. de incendio & ruina l. si quis sumo, §. 1. ff. ad leg. Aquil.* Verum si pereant merces ita iactatae, simile damnum non est tantum illius, cujus merces tantum iactatae sunt, sed commune totius navis, & quilibet, qui se, mercesque suas inde salvas fecit, tenetur pro rata ad contributionem, juxta legem Rhodiam, de qua in *leg. 1. & 3. ff. ad leg. Rhodiam: leg. item 13. §. 1. leg. in navem 31. ff. locati, leg. si quis fullo 45. §. 1. ff. ad leg. Aquileam.* cujus legis historiam, & capita refert Morisotus *lib. 1. orbis marit. cap. 30.* Ratio est, quia æquum videtur, ut commune sit damnum eorum, qui ob res focii in mare iactatas suas salvas fecit, *leg. 2. §. aquisimum, ff. ad leg. Rhodiam.*

3.
De lege
Rhodiam.